

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 40 K, na $\frac{1}{2}$ strani 25 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{8}$ strani 10 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 10. V Ljubljani, 31. maja 1903. Leto XX.

Obseg: Znaki zdravja pri govedih. — Odgoja plemenskih svinj. — Slabe posledice, če se grabajo domače trte v okuženih vinogradih. — Pokončevanje mrčesov v kokošnjakih. — Napake pri pripravljanju prasičje krme. — Kranjska čebela. — Zboljšanje kislil travnikov. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva — Tržne cene. — Inserati.

Znaki zdravja pri govedih.

1. Zdrave živali imajo fino, mehko kožo, ki se premika. Če se z roko vzdigne guba (pod. 29.), ta takoj izgine, če se koža izpusti.

Če je pa koža trda, neukretna, usnjata in guba ne izgine takoj, potem je to znak dolgotrajnega slabega krmljenja ali dolgotrajnih bolezni.

Rumena barva kože na različnih krajih, na pr. na ožrelju, na ustnicah, na sramnici itd., kaže, da je žival bolna na jetrih.

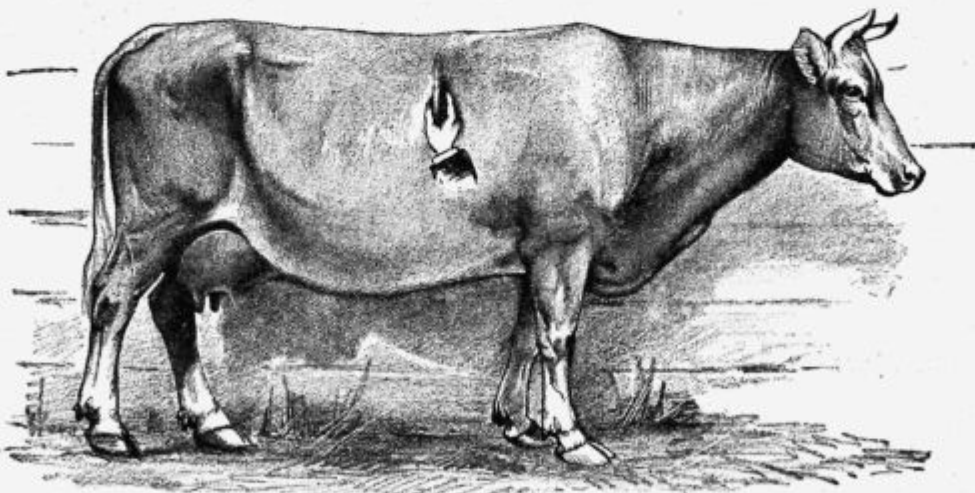
Dlaka mora biti svetla, ne pa resasta in kuštrava. Žival se mora redno goliti. Če goved začne zimsko dlako izgubljati šele v začetku poletja, je navadno nevarno bolna.

2. Zdrava goved ima dober tek. Celo tedaj, če se ji malo časa po krmljenju kaj dobrega položi, se ga mora s slastjo polotiti. Med krmljenjem zdrava žival

ne stopa od jaslji, niti se ne vlega. Kadar se je najedla, začne kmalu prežvekovati, če je nič ne moti. Prežvekovati pa mora živahno in ne v večjih presledkih.

Zdrava žival ugrizne pri prežvekovanju 40 do 60krat, preden grizljaj zopet požre. Če pa ugrizne

kakih 10 do 12krat in le leno prežvekuje, potem je bolna. Kako žival je in prežvekuje, pa ni vselej neoporečen znak »zdravja. Če je žival jetična, če ima kako tujo reč v srcu in pri mnogih drugih hudih in dolgotrajnih boleznih more imeti razmeroma še dober tek, če-

Podoba 29.

prav je na smrt bolna.

Če ima žival polne lakotnice, potem ni ravno sumljivo, če se ji tek zmanjša; pač pa je sumljivo, če so lakotnice zelo upadle.

3. Zelo napolnjen se vidi vamp pri govedih, kadar se zelo naje, tako da je videti, kakor bi jo napenjalo. To pa navadno ni opasno in se izgubi, kadar žival

začne prežvekovati.

Če se pa žival hitro in zelo napne, lahko v kratkem času pogine.

Zelo se žival tudi napne, če ji v goltancu ostanejo tuje reči, repa, krompir itd., ker zaradi teh reči ne morejo plini iz vampa.

4. Dihati mora žival mirno, kakih 20krat na minuto. Grgrajoče in hropeče diha žival, če ima vnetico v vratu ali pa hude bolezni v glavi.

5. Ne nevaren, vlažen in močan kašelj se pojavlja pri vseh lažjih unetjih, ki pa izgine, če se žival primerno oskrbuje.

Slab, brezglasen kašelj, ki se mesece dolgo vleče in se lahko povzroči, če se živali za nekaj časa zamaši nos s kako cunjjo (pod. 30.), je pa vselej sumljiv in je navadno znak plučne jetike.

6. Na iztrebke je tudi treba paziti. Trajna driska, ki je z nobenim sredstvom ni mogoče ustaviti, je znak črevesne jetike.

Pri zdravem govedu mora biti govno kakor gosta kaša, ki ne razpade. Kadar se pa krmi z zelenjem, tedaj lahke driske ne smemo šteti med bolezni.

7. Zdrave krave molzejo redno. Če se mleko hitro posuši, je to znak hude bolezni.

8. Če oteko žleze ob grlu, na vratu, pred prsi in v lakotnicah, je žival jetična.

Včasih se ob grlu, na prednjih prsah, na trebuhu napravijo vodenične bule, ki na njih ostanejo jamice, če se s prsti nanje pritisne. Take bule nastajajo, če je žival vodenična, posebno pa, če je vsled tujih reči bolan srčni mehur (pod. 31.).

9. Zdrava žival hodi sigurno in mirno ter glavo lepo nosi.

Če se ležeča zdrava žival nažene, da ustane, stori to takoj in z lehkoto.

10. Če se živali seže v uho, mora krepko z glavo stresti.

11. Rogovi in ušesa naj bodo na dnu zmerno gorki. Gobec mora biti vlažen in le zmerno gorak.

Če so ušesa in rogovi zdaj mrzli, zdaj vroči in če je gobec vroč in suh, potem ima žival groznico.

Toplina se meri z majhnim toplomrom (v ta namen narejenim) v mastniku ter ne sme biti višja kakor 39°; če je višja, ima žival vročnico.

12. Krava se mora po otelitvi v gotovem času, v 24—28 dneh, zopet goniti, in če se ni ubregila, zopet v 3—4 tednih.

Silno in neprestano pojanje je znak, da so oboleli jajčniki.

Odgoja plemenskih svinj.

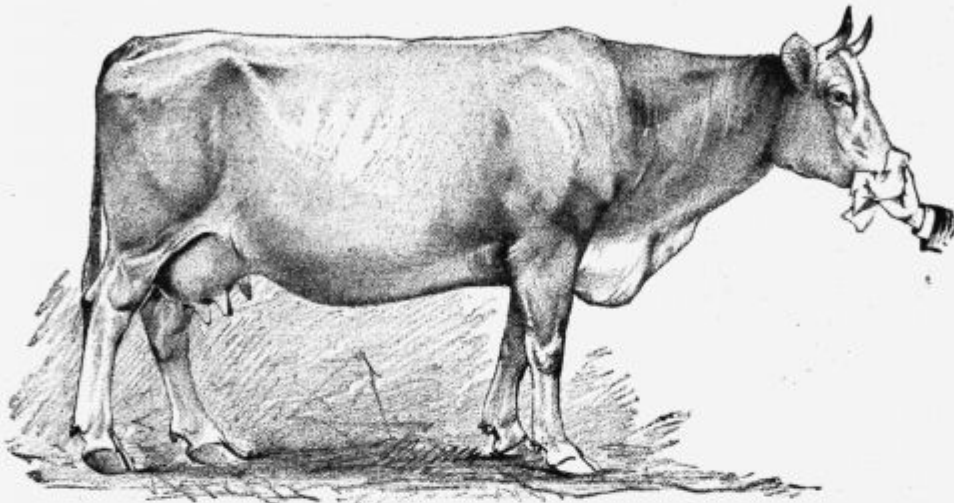
Jako veselo je, da se plemenska svinja tudi pri nas sedaj jako pridno razširja, in sicer se sedaj — kakor sploh po srednji Evropi — velika, bela angleška pasma najbolj razširja.

Pri tem pa se vedno bolj kaže, da se v najbolj razvitih deželah, kakor na Danskem, severnem in zapadnem Nemškem i. dr., noče pri plemenitvi domače svinje z angleško iti tako daleč, da bi se odgajala polnokrvna angleška svinja, ampak le do gotove meje, ker se je že davno pokazalo, da so s to čisto odgojo zvezane tudi marsikterenevarnosti.

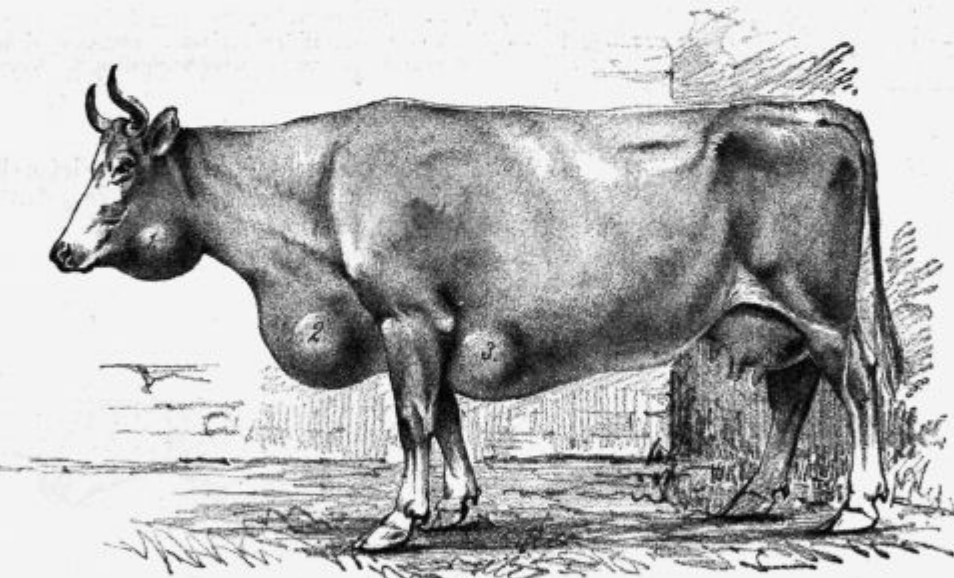
Kakor vsa umetno odgojena plemena, kakršno je tudi angleško, pri katerem so se, kakor znano, rabile razen kineških tudi neapolitanske svinje, kažejo ta umetno odgojena plemena ne le večjo trdnost in rodovitnost, ampak sploh v vsi dobroti so videti velike razlike.

Ta naglorastoča, tako imenovana mesna svinja zahteva, kakor umevno, vedno jako skrbne odgoje in piče, ako naj ostane hasnovita, pa zato tudi poplača trud malemu posestniku ter se sedaj že po križanju raznih stopenj goji celo po skritih kočah Slovenskega Štajerja in se zelo ceni.

Kakor spričujejo izvrstne angleške staje na severnem Nemškem, gledajo sedaj najbolj izvedeni pra-

Podoba 30.

Podoba 31.

sičerejci, ki vse store, kar se za dobro odgojo po sedanjosti znanosti sploh storiti da in ki imajo vrhutega navadno še v ta namen nastavljene posebne izvedene in dobro plačane moške ljudi, v prvi vrsti na to, da se svinje, ki se umno in najlepše hranijo ter so v svetlih in zračnih hlevih z obilno steljo, kar najbolj mogoče utrdijo. V ta namen se pasejo po deteljiskih in se hranijo skoraj izključno od surove piče, kjer je primerno, od repnih narezkov, otrobove vode, na posebnih krmiških v hlevu in zunaj hleva, gonijo se tudi pri navadnem zimskem mrazu na prosto. Na tak način se skuša doseči svinja gostih ščetin, utrjena in krepka žival, ki se more meriti z angleško in ki ima vrhutega tudi vse iste dobre lastnosti: zgodnjo dozorelost in ugodne oblike telesa. Pri tem pa so nemški prasičerejci prišli na to, da ima izmed iz Angleškega dovažanih svinj komaj vsaka tretja vse zahtevane lastnosti, zato sedaj rajši v svoji domači deželi dobivajo dokazano dobrih svinj, četudi po višji ceni.

Iz tega se tudi vidi, da imajo oni prav, ki, kakor se sedaj vedno bolj opazuje, gledajo, da si odgojijo pleme zboljšano in našim domačim razmeram privajeno. Uspehi take odgoje se kažejo ne le v severnonemški svinji, ampak zdavnaj tudi že pri nekterih plemenih naše domače svinje, samo da je k temu pred posredovanjem dežele ali države navadno pripomogel bolj slučaj kakor pa zavedna volja živinorejca. Kot sredstvo ali pomoček, da se naša domača svinja oplemeni in zboljša, in sicer po zmerni ceni, so te angleške svinje vsekakor velike vrednosti še za dalje časa. Vendar pa si ne sme vsak posestnik misliti, da bo redil čiste angleške svinje. K temu je razen zraka, izkušnje in izvedenosti treba še marsikaj drugega, kar nam še ni in še dolgo ne bo na razpolago: treba je izdatnih pašnikov, ki jih je — vsaj deloma — treba vedno nanovo in umetno pripravljati; treba je strogo paziti na ponovljenje krvi, nastaviti za odgojo posebnega oskrbnika, za kar se na Nemškem od zadrug snujejo posebne šole, kamor se bodo sprejemali tudi više izobraženi kmetovalci, živinozdravniki i. t. d. Vseh teh reči navadnemu prasičerejcu pač ni mogoče spolniti.

Pa kar smo našim prasičerejcem že neštokrat poudarjali, to ponavljamo tu zopet, in sicer resno: Naš kmet mora biti zadovoljen, če mu je mogoče svojo, kolikor mogoče dobro svinjo obrežiti po angleškem, našim razmeram privajenem mrjascu in to polkrvno pleme obrežiti in obnoviti zopet z mrjascem polkrvnega plemena tuje reje, da se kri premeša in okrepi, in sicer mora to oskrbovati bolj redno in vestno kakor je dosedaj.

Pravi prasičerejec, ki pozna slabost svojega plemena takoj na slabih, redkih ščetinah, bolj mehki blede koži, drobnih kosteh i. t. d., ne bo nikoli še čakal, da bi se mu pokazal nerodoviten, kruljav in pohabljen zarod. Tudi pri boljših hišah se, žal, šele tedaj skrbi za premenitev krvi, kadar se omenjena znamenja že kažejo in se vidi velika škoda, kakor smo dostikrat opazili.

Seveda prava in popolna oplemenitev se bo šele tedaj dosegla, kadar bomo imeli pleme krepkega telesa, obilne rodovitnosti in kadar bodo še povsodi polnokrvni plemenski mrjasci, ki kažejo poleg zdravja in dobrih oblik tudi krepko telesno rast.

Da bi se dobivale take, vsem zahtevam odgovarjajoče živali, se od naših kmetijskih zadrug v njihovih gojiščih že leta in leta mnogo dela, in sicer z lepimi uspehi. Pri tem pa se ne prezirajo izpremenjene razmere in se pri imenu ne pozabi na reč. Zeleti

pa je vendar, da bi se mnogi združili in tako ustvarili ono trdno in varno podlago, ki je potrebna, da se pri tem prizadevanju ostane in se dosežejo zaželjeni uspehi, kakor jih posameznik nikoli sam doseči ne more. Mislimo tu na dobavo dobrih plemenskih mrjascev in na redno in strogo odbero svinj, pa tudi na klavne in prodajalne zadruge s poizvedovanjem o potrebah, napredu in skušnjah sosednih dežel i. t. d.

Ker so gospodarske razmere v raznih delih dežele različne, tudi pri nas ne bo drugače, kakor da si zadruge kakega večjega okrožja napravijo pravila za rejo, ki so ravno tistemu kraju primerna, kakor se to že dandanes godi po mnogih krajih, in sicer z uspehom.

L—r. v „Gosp. Glasniku“.

Slabe posledice, če se grobajo domače trte v okuženih vinogradih.

Starih slabih načel se naši vinogradniki kaj radi drže, ne poprimejo se pa tako naglo dobrih, koristnih naukov. Koliko pisarjenja, govorjenja, praktičnih zgledov, denarnih in drugih podpor je bilo treba, preden so se vinogradniki sploh lotili novih nasadeb. A komaj se je pričel kazati napredek in dober uspeh novih, s pomočjo ameriških trt napravljenih nasadov, že segajo nevedni vinogradniki po starih navadah, ki utegnejo vinstvo ne zboljšati, marveč spraviti na prejšnje stališče, t. j. popolnoma ga ugonobiti.

Nočemo govoriti o napakah, ki se nahajajo še povsodi v kletarstvu, kajti glede tega bodo prešla še desetletja, preden bo mogel naš v svojih nazorih in načelih zastareli vinogradnik razločevati napačno od pravnega postopanja, marveč hočem tu opozoriti na posebno napako, ki se je pričela udomačevati po Dolenskem, posebno pa v Belikrajini.

Pred trtnoušno dobo so se stare, onemogle ali odumrle trte nadomeščale kar enostavno stem, da se je na izpraznjeno mesto potegnila, t. j. pogrebala (pogrebenčala, poživičila) sosednja trta ali del nje. Takrat je šlo to lahko in je bil ta način pomnoževanja popolnoma umesten, ker se je prišlo na ta način najhitreje do dobro rodovitne trte. Napaka je bila le v tem, da so bile trte vsled vsakoletnega in tudi nepravilnega grobanja, pregoste in v neredu, vsled česar so potem slabeje uspevale, grozdje je neenakomerno zorelo in vsako delo je bilo otežkočeno.

Vse te napake so se mahoma odstranile v novih nasadih, in večkrat smo imeli priliko slišati navadne vinogradnike, kako so hvalili sedanji način nasadeb ter novi način glede pomnoževanja trt. Toda kakor povsod, tako se nahaja tudi med pridnimi, za napredek vnetimi vinogradniki mnogo nazadnjaških, ki s svojimi staroveškimi, popolnoma kvarljivimi nazori delajo veliko škodo sami sebi ali pa tudi lehkovernim sosedom. In žal, da se večina nevednega ljudstva mnogo rajši poprijema najslabšega nasveta, kakor očitvidno pametnega in vobče koristnega dela.

Komaj smo množino naših vinogradnikov prepričali, zakaj se sade ameriške trte in se na te cepijo naše domače, že se opaža, da hočejo ponekod ta nauk zlorabiti v svojo škodo.

Po nekterih vinorodnih krajih krškega in črnomaljskega okraja, pa tudi ob obmejnih štajerskih in hrvaških krajih se opaža za sedaj nenavaden slučaj, namreč da vinogradniki zopet grobajo domače trte. In če jih

kdo vpraša, zakaj to delajo, je navaden odgovor: „Zato da bom več dobil,“ ali: „ker mi je sosednja trta izostala,“ ali: „ker mi novovsajena noče tako hitro zrasti itd. Če se posvare, da to sedaj ne gre več, da mora rasti v zemlji le ameriška trta, se kratko odrežejo: „Saj jo pustim samo eno leto v zemlji.“

Kdor pa pozna značaj in vednost našega preprostejšega ljudstva, lahko takoj sklepa, v koliko se bo tega zatrdila držal. Če mu prične grobana trta dobro roditi in bujno rasti, kar se pri grobanih trtah brez izjeme vrši, se lahko z gotovostjo računa, da dotične trte gotovo ne odstrani več, dokler mu sama ne usahne.

Sedaj pa nastane vprašanje: zakaj naj se trte več ne grobajo? Glavni vzrok je pač v tem, ker se na koreninah domačih trt naseli trtna uš*, ki potem trto kmalu uniči, kar se pri ameriški ne dogaja; drugič ker domače trte ne rode tako močno kakor cepljene, in tretjič, ker s takim nespametnim grobanjem, kakor se sedaj vrši, da se namreč kar enostavno enoleten poganjek v zemljo tako vpogne, da pride le končni del plitvo v zemljo, dočim ostane skoraj polovica poganjka blizu matrne trte visoko vpognjena izven zemlje, se materna trta šibi ter se ves vinograd spravi v nered, kajti takih poganjkov ne grobajo vedno enakomerno v vrsti, marveč na vse strani.

Ker je to nespametno in jako škodljivo delo šele v začetku, morajo vsi merodajni krogi skrbeti, da se naredi temu konec. Deželni odbor kranjski je že pred meseci potrebno ukrenil, da se tem nedostatkom odopore, in če bo tudi deželna vlada temu pritrčila, za kar se bo v znani ji naklonjenosti do napredka našega vinogradništva gotovo zavzela, se mora to občeškodljivo postopanje koj v kali zatreti. Če pri drugih ne pojde, pojde pa vsaj pri onih, ki so bili deležni brezobrestnih posojil ali drugih podpor.

Tudi pri obrezovanju in pomnoževanju zlahtnih vrst se vrše razni nedostatki, in marsikdo jako nepremišljeno postopa, toda vse to le v svojo škodo. Upajmo, da jih slabe skušnje tudi v tem oziru vsaj nekoliko in kmalu izpremenijo.

Sliši se tuptam tudi neprijetno tarnanje, da novi vinogradi ponekod pešajo. Res je to; toda kaj takega se nikakor ne opaža pri pravilno napravljanih v pravem kraju ležečih in skrbno obdelovanih vinogradih, marveč le tam, kjer prevladuje površnost in brezbriznost.

F. Gombač.

Pokončevanje mrčesov v kokošnjakih.

Pršice in uši so kaj nadležni prebivalci v kokošnjakih. Če se vgnezdijo, potem se preženo le z največjim trudom. Te živalce se spravijo perutnini na kožo in med perje ter se lotevajo tudi večjih domačih živali, in kadar je priložnost, celo človeka.

Najhujše izmed tega mrčesa so ptičje pršice, ki so perutnini lahko celo nevarne. Ptičja pršica poišče perutnino ponoči, da ji sesa kri; podnevu pa jo zapusti ter se skriva v špranje in razpoke v kokošnjaku. Večkrat naletimo na te pršice na dolnjih straneh gred in na jajcih, kjer jih vidimo kot belorumeni ali rdeči pičice. Če se pršice nahajajo kje v večji množini, izpijejo lahko kokoši mnogo krvi. Radi tega kokoš hira, in ker ji manjka nočnega počitka, se utegne pripetiti, da celo pogine. Nemir, lopotanje s krili, tekanje okrog ponoči in izpadanje perja kaže, da perutnino nadlegujejo pršice.

* Nihče naj ne misli, da je trtna uš v novih vinogradih že konec. Tega še dolgo nimamo pričakovati.

Kakor rečeno, se ptičja pršica loteva tudi večjih domačih živali, ter jim povzroča kožne izpuščaje (kraste). V več slučajih se je opazilo, da se je ta krvoses vgnezdil govedi v uho. Goveda, ki jih napade ta mrčes, se kaže kakor znorela ter jih večkrat prisiljeni zakoljejo, potem pa najdejo v notranjosti ušesa pršico, ki je bila vzrok te znorelosti.

Manj nevarne so ptičje uši, toda niso nič manj nadležne. Ptičje uši pa perutnino ne zapuste podnevu, kakor to delajo pršice, in ne sesajo krvi, dasiravno se lahko zapičijo v kožo, marveč žive ob kožnih luskinah in ob perju. Nadlegujejo in vznemirjajo pa istotako svojega gostilca.

Da se odvrne škoda, ki jo ti mrčesi lahko povzročijo v kokošnjakih ali tudi v živalskih hlevih, je treba nemudoma skrbeti za njih pokončanje. Odsvetovati pa je, v ta namen rabiti ogenj, t. j. gorečo slamo, s čemer se kokošnjaki večkrat snažijo mrčesa, kajti lahko bi se pripetilo, da si stem zapalimo vse svoje pohišje.

Najprosteje in najceneje pridemo temu mrčesu do živega, če perutnini, ki jo nadlegujejo uši in pršice, med perje natresemo perzijskega praška zoper mrčes; ta prah pa mora biti popolnoma svež. Še boljše pa vpliva med perje nakapano eterično janeževo olje, pomešano z repičnim oljem ali z vodo (1 del janeževga olja in 10 delov repičnega olja; ali na 1 l vode polno žlico janeževga olja). Namesto janeža se lahko rabi tudi odvar (skuha) iz enega dela janeža in 6 delov vode. Obenem je treba temeljito osnažiti kokošnjak, grede, gnezda itd. z vrelo vodo, ki se ji pridene nekoliko janeževga olja, ali z vročim lugom.

Drugo, še preprostejše sredstvo, ki proti vsakemu mrčesu v kokošnjaku gotovo pomaga, je zdrobljeno živo apno. Rabi pa naj se takole: Nekaj perič apnenega prahu, kakršen se v vsaki apnenici zastoj dobi, naj se vrže proti stropu in proti stenam kokošnjaka, da se dvigne gost oblak. Del tega prahu se vsede v vse hlevske špranje in razpokline, kjer gotovo ugonobi ves mrčes; drugi pa pade na tla, kjer se čez nekaj časa pomete z gnojem v kot. To naj se ponavlja nekaj dni zaporedoma in mrčes izgine. Apno pa ima še to dobro svojstvo, da zmanjšuje zoprni hlevski smrad.

Napake pri pripravljanju prasičje krme.

Mnogo gospodarjev se peča s prasičjo rejo še v prav skromnem obsegu. Ti okolnosti moramo vsekakor pripisati, da ljudje veliko manj pazijo na krmljenje prasičev, kakor pa na krmljenje goveje živine.

Te naj opozorim le na dve točki, tičočii se pripravljanja prasičje krme. Poleg kuhinjskih, sirarskih in raznih drugih obrtnih odpadkov se prasičem pokrmijo znatne množine žita; kot posebno izvrstni prasičji krmili sta znana zlasti ječmen in kornuza (turščica). Ječmen nareja posebno fino meso, a je razmeroma predrag za nas; kornuza je sicer cenejša, toda dobrot mesa je po nji manjša. Vedoč, da imajo ščetinarji že od narave bolj slabo zobovje in da torej celega ali debelo zdrobljenega zrnja ne morejo dovolj razdrobiti, krmi kmetovalec zrnje večinoma v obliki moke, in dostikrat še to moko umesi z vodo v gost močnik, ali pa jim jo celo daje kot močnato pijačo. Če vprašam, zakaj dela to, poreče, da žival krmo lože prebavlja. Temu pa ni tako, kajti živali take krme ni treba nič žvečiti. Vsled tega se nareja tudi premalo sline, in skrob, ki je glavna sestavina redilnih snovi v zrnju, se le de-

loma prebavi. Neprebavljene snovi pridejo v gnoj, čegar gnojilna vrednost stem skoraj nič ne pridobi.

Prasiči, ki so dobivali krmo le v obliki močnika ali pijače, seveda niso sposobni, da bi celo, zmečkanano ali zdrobljeno zrnje dobro izkoristili, kajti njihove žvečne mišice so vsled majhnega napora pri žvečenju krme le slabo razvite. Če bi torej hoteli kar nenedoma začeti krmiti celo zrnje, bi bilo to popolnoma napačno. Vse drugače pa je, če krmimo prasce takoj v pričetku s trdo hrano. Poskusi, ki jih je napravil dr. Brümmer, kažejo, da tedaj prasiči prav dobro izkoriščajo tudi celo zrnje. V ta namen je imenovani gospod poskusne prasce razdelil v štiri skupine; prvo je krmil s suhim, drugo z namočenim zdrobljenim ječmenom, tretjo z zmečkanim in četrto skupino s celim ječmenovim zrnjem. Pitanje je trajalo štiri mesece. Po preteku prvih šest tednov je nadomestil polovico ječmena z bobom, a dajal ga je v isti obliki, kakor ječmen. Prasci vseh štirih skupin so bili prav zdravi. Ker pa so živali druge skupine v primeri z drugimi tako malo privzemali na teži, zato čez štiri tedne ni zdrobljenega ječmena več namakal, ampak ga je krmil suhega. Živali četrte skupine (suho zrnje) so se precej na prvi pogled odlikovale od živali drugih skupin po močno razvitih žvečnih mišicah. Končni uspeh poskusa je bil naslednji: Najhitreje je rasla živa teža pri živalih, ki so dobivale celo in suho zrnje, v drugi vrsti so sledile živali, ki so dobivale celo, a zmečkanano zrnje, v tretji vrsti živali s suhim, in v zadnji vrsti prasci, krmljeni z namočenim zdrobljenim ječmenom. Pri drugih skušnjah pa je bil uspeh suhega ječmenovega drobu enak onemu s celim zrnjem, in to zlasti pri takih živalih, ki so še prej dobivale močno zdrobljeno hrano. Ker je koruzno zrnje jako trdo, zato bo najprimerneje, če ga pokladamo debelo zdrobljenega; napačno pa je tudi tukaj, če jo damo prav zelo zdrobiti, ali celo zmleti v moko in jo potem krmimo v obliki močnika ali pijače.

Za naše razmere je priporočati, da pokladamo prasičem krmo bolj suho kakor smo bili doslej navajeni. Stem namreč dosežemo ne le boljše izkoriščanje hrane, ker se bolj oslini, ampak tudi meso bo boljše. Zrnje prasičem lahko krmimo tudi kot drob, pomešan med rezanico.

Kranjska čebela.

(Poročilo iz mednarodne čebelarске razstave na Dunaju.)

(Dalje in konec.)

Janša je prvi vpeljal prevažanje čebel na Moravsko polje (Marchfeld) „na ajdovo pašo“. Ta Janšev na Kranjskem in Koroškem že stoletja običajni način čebelarjenja dotodaj še ni bil znan v Dolenji Avstriji.

Celo na redakcijo obč. drž. zakonika je Janša vplival. § 384. in v § 383. omenjeni politični zakoni so nastali po njegovem predlogu.

Slovensko čebelarско društvo v Ljubljani je razstavilo lep nov ulnjak s 30 živimi panji; med temi je bilo 10 izvornih kranjskih. Brez dvojbe je to najlepši kinč vse razstave. Prisodili so mu državno častno diplomo. Nagrado 50 cesarskih cekinov so podelili nekemu umetnemu mizarju iz Švice za umetno izdelan ulnjak, torej niti čebelarju. Splošno je bilo mnenje, da so Kranjci zaslužili cesarsko darilo, ne pa umetni mizar iz Švice.

Gospod Fran Unger, državni uradnik iz Šiške pri Ljubljani je kar na svojo roko razstavil ulnjak s 14 kranjskimi in 5 dragocenimi tujimi panji. Bil je prav okusno iz surove smrekovine napravljen in istotako

krit. Tudi ta objekt je zaslužil večjega priznanja kakor švicarske škatlje. No tudi tako je bil najbolj počaščen od vseh kranjskih posameznih razstavljalcev; dobil je kar tri odlikovanja: srebrno in bronasto državno svetinjo ter srebrno svetinjo c. kr. kmetijske družbe v Trstu. Gospod Unger je prav častno zastopal kranjsko čebelo in se večkrat med razstavo na Dunaju zadrževal. Pred njegovim ulnjakom je bilo zbirališče modrih čebelarjev, pa tudi radovednežev. Nekemu bogatemu Dunajčanu so bile naše čebelice, ki so tako krotko krog njega letale tako všeč, da je na mestu naštel gospodu Ungerju 40 K za en sam panj. Seveda življenje čebel mu je bilo neznano, zato je vprašal, da li naj jih pita z voskom ali z medom. Upajmo, da ga bodo modre živalce naučile, česa potrebujejo.

Od naših razstavljalcev so bili odlikovani nadalje Fran Rojina, M. Ambrožič, Ivan Bilc, Anton Žnidaršič, Černagoj, Žumer in še nekteri. Miha Kunovar iz Ljubljane je dobil 21 K v denarju od podružnice v Guntersdorfu, ki jih je njegov panj v resnici potreboval, ker je bil zelo izstradan. Za njegov panj je pač veljala prislovica: Kdor gre na Dunaj, mora pustiti trebuh zunaj.

Ker se ravno sedaj v odseku državnega (zbora) razpravlja o carinski tarifi glede čebel in njihovega produkta, naj navedem nekaj statističnih podatkov.

Pred dobrimi petdesetimi leti je bila Kranjska najbolj čebelordna dežela v vsej državi. Nove prometne zveze, največ pa nepoštene obrt v zvezi z uvozom slabega, cenega, večkrat ponarejenega medu in voska je kranjskemu čebelarstvu in domači kmetijski obrti prizadela najhujši udarec. Cena vosku je pred 30 leti za polovico padla, a v zadnjem času se zopet vzdiguje, ker je v tehnični industriji in tudi drugod neobhodno potreben.

V Avstriji štejemo 160.000 čebelarjev, ki z milijonom panjev na leto 60.000 met. centov medu in 4000 met. centov voska proizvajajo, kar daje 10 milijonov kron dobička. Uvaža se pa iz inozemstva 17.000 met. cent. medu in 1867 met. centov voska, torej imamo čebelarji še dosti dela, da le domačo potrebo pokrijemo. Na delo torej, čebelarji! Seveda nam mora pri tem državni zbor iti na roko. K nam se uvaža iz Čile, Meksike in Kube, posebno ponarejen med pa iz Nemčije. Sedaj predložena avtonomna tarifa 28 kron za 100 kg pristnega ali umetnega medu je prenizka. V Švici so ravnokar sprejeli tarifo 40 frankov, in 40 kron se mora nastaviti tudi v Avstriji, da bomo mogli ne le konkurirati s tujim, ponarejenim blagom, temveč čebelarstvo tudi povzdigniti.

Pri zadnjem štetju l. 1900. je izkazala Kranjska okroglo 41.000, Koroška 67.000, Štajerska 107.000 in Primorska 13.000 panjev. Kranjsko čebelarstvo se je v zadnjih 30 letih zboljšalo za 65%. Na 100 prebivalcev na Kranjskem pride 8·21 panjev, na 1000 prebivalcev v posebno dobri letini 10 met. centov medu in voska, na panj 12·55 kron letnega dohodka (v Šleziji v istem letu le 0·62 kron).

Z ozirom na razširjenje čebelarstva pri okrajnih glavarstvih je tudi dandanes Janševa ožja domovina, radovljiški okraj, s 25·72 panji na 100 prebivalcev na prvem mestu. Presegata ga v vsi Avstriji le Spittal in Celovška okolica s 34, oziroma 27 panji. Radovljici sledi na Kranjskem Litija z 10·70 in Krško z 9·12 panji na 100 prebivalcev. Poudarjati moram, da so te panje šteli 31. decembra, torej le one, ki prezimujejo; v ajdovi paši, bi se jih naštelo trikrat toliko ali še več.

Pe statističnih podatkih je bilo leta 1900. na Kranjskem nad pol milijona kron dohodkov od čebelarstva. Za malo deželo velikanska pomnožitev narodnega premoženja. Seveda je ta vsota jako nestalna; suhe in debele letine so pri čebelah nekaj navadnega. Zato pravi kmet, da čebela rada vkolje. Pa s takimi momenti se pri gospodarstvu vedno računa.

Fran Gabrovčan.

Zboljšanje kislih travnikov.

Travniki, ki imajo to napako, da na njih stoji voda, namesto da bi se odtekala, se morejo zboljšati le z legi in tlam primernim osušenjem. Kjer se tako osušenje ne da izvršiti, tam tudi druga kulturna dela, kakor prekopavanje, vlačenje, navažanje rodovitne prsti, gnojenje i. t. d., nimajo nikakih stalnih posledic. Naj bi se tudi travnik s takimi deli pripravil tako daleč, da bi rodil večjo množino krme, pravega povračilnega dobička bi vendar ne prinesel. Poleg tega pa imajo tudi vse trave in rastline, ki jih rodi mokrotnozrel, bolj ali manj močvirnat svet, premajhno množino redilnih snovi v sebi. Sploh živina travo (seno) s takih zaprtih, mokrotnozrlih travnikov nikakor ne jé rada. Dobra slama jarega žita je za klajo dokaj več vredna, kakor kisle in poleg tega neredkokrat z zdravju in mleku škodljivimi rastlinami pomešano seno.

Resnica je, da se marsikteri vlažni pa vendar ne premokrotni travniki dajo prisiliti le z gnojenjem z mešancem, s Tomasovo žilindro, s pepelom, z apnom itd., da rodé več sena. To pa se doseže le pri zmerno mokrotnih, nikakor pa ne pri preveč mokrotnih ali celo močvirnatih travnikih. Z mirno vestjo se sme trditi, da celo vkljub najboljšemu gnojenju ni moči pri zares kislih travnikih pred odstranjenjem vode (osušenjem) računati na uspeh, ki bi nam poplačal trud, kajti boljše travniške rastline, posebno sladke trave, vsled stoječe vode ne morejo uspevati, ker jih kisle voda ovira, da vsled različnih vzrokov ne morejo srkati redilnih snovi. Istotako resnično pa je tudi, da tudi osušenje samo ne more zadoščati, da bi travnik rodil več dobrega sena; za to je poleg osuševanja potrebno tudi od časa do časa ponavljajoče se gnojenje, često celo setev primerne trave in deteljnega semena. Predvsem pa je potrebno primerno osušenje, bodisi po odprtih jarkih ali po drenaži, nato pa dobro gnojenje (nemara celo navoženja prsti) in obsejanje s travnimi semeni, ne pa narobe. Zakaj travnik v prvih letih po osušenju rodi manj trave, se kaj lahko pojasni. Na mokrih, kislih travnikih so namreč dotlej rasle samo sočnate, kisle trave, ločje in vsakovrsten drug plevel; dobrih rastlin je bilo jako malo in še te so v rasti zaostale. Po osušenju pa prej omenjene sočnate rastline izgube glavni pogoj za svojo rast, vsled česar jamejo hirati ter deloma popolnoma izginejo, a dobre travniške rastline se razvijajo le polagoma. Ta zaželeni razvoj dobrih rastlin pa celó pri porabi zelo dobrih gnojil v prvih letih ni takšen, da bi se ne opazilo, da je sena nekoliko manj.

Na mestih, kjer je rasel poprej star, slab divji plevel, se rastlinstvo le počasi popravlja. Gotovo pa je to, da se nam manjši pridelek bogato nadomesti z boljšo klajo. Celó srednje dobri travniki se po razumnem osušenju in primernem gnojenju dajo toliko zboljšati, da rode čimdalje več dobre trave in detelje, njih ruša se od leta do leta požlahtnjuje in dobiva bujnejšo rast.

Izprememba slabih travnikov v dobre je v sedanjih razmerah tem važnejša, ker splošno ne more

obstati nobeno gospodarstvo, ki ne prideluje toliko krme, kolikor je potrebuje za živino. Razentega pa je odvisno vsako zboljšanje živinoreje od zboljšanja klaje. Ako se zboljša klaja, zboljša se tudi stanje živine, in tam, kjer ni mogoče živino neprestano prav in dobro krmiti, je zaman ves trud, s katerim jo hočemo požlahtniti.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 98. Imam štiri leta staro kobilo, ki jo mislim letos pripustiti, a se silno poti. V hlevu je kobila sicer suha, če gre pa vun in s praznim vozom le dva kilometra daleč počasi pelje, je pa že vsa mcrka. Kobila ne trpi veliko, rabim jo pomalem le za kmetško delo, in dasi je mlada, prav nič ne skače, tudi če je bila več dni v hlevu. Kaj je temu vzrok in ali je kobilo pripustiti? (J. D. v H.)

Odgovor: Da se kobila brez pravega vzroka tako močno poti, je vzrok z ogljikovo kislino prenapoljena kri. Ogljikovo kislino, ki se pri vsaki živali v krvi v veliki množini tvori, oddaja kri v pluća, in pluća jo potem izdihavajo. Pluća vdihavajo čist zrak, a izdihavajo ogljikovo kislino. Če pa pluća slabo delujejo, če so majhna ali celo pokvarjena, potem je dihanje nepravilno, zlasti se prepočasno in nezadostno izdihava ogljikova kislina in posledica je prenapoljenje krvi z njo in močno potenje. Konji, ki so v hlevu vzrejeni namesto na paši, imajo slabo razvita pluća in se zato vedno močno pote. Istotako je tudi s konji, ki so preboleli kakšno plučno bolezen in imajo vsled tega oslabiljena pluća ali pa cele dele otrpilih pluč. Kobilo morete zaraši potinja brez skrbi pripustiti. Če ima malo razvita pluća in se zato poti, potem se z umnim ravnanjem da še nekoliko popraviti ker je mlada. V to svrhu Vam priporočamo kobilo imeti po možnosti veliko na paši in spleh vse narediti, kar pluća krepi.

Vprašanje 99. Kdaj se prične vinski mošt po trgatvi imenovati vino? (V. in s. d. v S.)

Odgovor: Iz strokovnega stališča moremo reči, da postane mošt vino, kadar popolnoma pokipi. Beseda „popolnoma“ se mora le relativno vzeti. Z ozirom na obdačenje pa velja vsebina dekreta dvorne kamore z dne 6. avgusta l. 1840. št. 29 578, ki slove: Kot vinski mošt je obdačiti tekočino, ako je na prvotnih dročah, ako tekočina kipi in ako ima tekočina sladek okus. V dvomnih slučajih je poklicati dva nepristranska zvedenca, ki določata, ali je tekočina vino ali mošt.

Vprašanje 100. V vodnjaku, ki ima močan izvirek, se vsako leto zaredé ušem podobne živalce, ki žive do jeseni, potem pa izginejo. Voda tudi postane rjava. Jeseni se pa voda samaodsebe izčisti. Vodnjak se redno vsako leto čisti, a nič ne pomaga. Odkod je to? (F. N. na S.)

Odgovor: V vodi, kjer se nahajajo razpadajoči rastlinski ostanki, dobivajo razne majhne povedne živalce potrebno hrano, zato se rade in kaj kmalu v njej zaredé. Teh živalic je vse polno; med njimi je najbolj navadna povednja bolha (daphnia pulex), in ta je menda tista, ki se pri Vas nahaja in jo imenujete uš. Čiščenje nič ne pomaga, če ni vodnjak tako narejen, da ne more vanj pritekati nesnažna deževnica ali celo gnojnica. V vodnjake na naših dvoriščih pa vedno ponuče več ali manj take nesnažne vode. Razkrajanje rastlinskih snovi in razvijanje živalskega življenja v vodnjakih je pa seveda zavisno od zadostne toplote, kar je vzrok, da se voda v zimskem času izčisti. Vzlic temu pa taka voda ni čista, le da oko ne vidi nesnage, in je vsekdar bolj ali manj zdravju nevarna. Taki vodnjaki so ob kužnih boleznih silno nevarni. Vodnjak ne sme biti nikdar v bližini stranišč, hlevov ali gnojišč.

Vprašanje 101. Ali sme družba več mož na dražbi prevzeti občinski lov? (J. Ž. v V. L.)

Odgovor: § 3. naredbe c. kr. ministristva notranjih zadev z dne 15. decembra l. 1852. pravi: „Samo tistemu se sme dopuščati, da lov v zakup vzame, zoper kterega ni v tej zadevi nobenega pomisleka“. — Na Kranjskem so pa z zakonom z dne 17. aprila l. 1884. vpeljane lovske karte, in § 8. tega zakona jasno pravi, komu se lovske karte ne smejo dati. Kdor ni sposoben dobiti lovske karte, ta tudi ni sposoben dobiti lov v zakup. Glasom naredbe ministristva notranjih zadev z dne 17. februarja l. 1853: pa smejo vzeti lov v zakup tudi družbe, v kolikor ni proti posameznim udom kakega ugovora v zmislu gori navedenega § 3.

Vprašanje 102. Koliko vode in koliko galice se potrebuje za škropljenje enega hektara vinograda, če se vzame 1 % galice? (J. K. v L.)

Odgovor: Povprečno se potrebuje za ha vinograda pri prvem škropljenju 6—7, pri drugem 9—10 in pri tretjem škropljenju (meseca avgusta) 12—13 hl tekočine, in če se vzame 1 % raztopina, tedaj ravno toliko kilogramov modre galice.

Vprašanje 103. Imam dva prasička, ki že dlje časa bolehatata in le malo jesta, imata včasih rdeče, včasih pa višnjeve lise po životu; ušesi imata tudi višnjevi in zatekli. Ktera bolezen je to in kako jo je zdraviti? (L. A. v B.)

Odgovor: Tako bolezen dobe prasički, če so vedno zaprti v nesnažnem in temnem svinjaku in nimajo prave postrežbe. Priskrbite prasičem dober in snažen hlev s suhim ležiščem. dajte hlevu neobhodno potrebno svetlobo, pustite prasiče na plano, da se izletajo in po zemlji rijejo, kjer dobe rudninskih snovi, snažite pridno korita, pokladajte zdravo krmo in poleg nje nekaj klajnega apna, pa Vaši prasiči ozdravijo (če že ni prepozno), ostanejo zdravi in se bodo dobro razvijali.

Vprašanje 104. Moji dve starejši svinji, ki sta prasičke že oddojili, sedaj prav neradi jesta. Kaj je temu vzrok? (L. A. v B.)

Odgovor: Vzrok temu je nered v prebavilih, ki je nastal vsled nepravilne in neprimerne krme in menda tudi vsled slabe postrežbe. Spremenite in zboljšajte krmo, glejte na snago v hlevu in zlasti v koritih, pustite svinje nekliko na plano, pokladajte klajno apno, pa bodo živali zopet rade jedle. Glede krmljenja berite knjigo „Umna živinoreja“, ki jo je izdala družba sv. Mohorja.

Gospodarske novice.

* **Izvirno francosko sivo ajdo** je družba naročila kakor prejšnje leto in je ajda že došla v Ljubljano. Ta ajda se oddaja po 27 K 100 kg. Ker je zaloga omejena in bo letos prav gotovo semenske ajde manjkalo, zato opozarjamo družbene ude, da se podvzajajo z naročili.

* **Seme izvirnega ruskega lanu**, kg po 38 h, ima družba še vedno v zalogi.

* **Seme lucerne** je popolnoma pošlo in ne sprejemamo več naročil nanj, pač je pa v zalogi še nekaj semena domače ali štajerske detelje.

* **Oljnih tropin** družba sedaj nima več v zalogi ter jih bo pričela oddajati zopet jeseni, ko bo vreme hladnejše.

* **Modre galice** družba ne bo oddajala več to leto in ne sprejema več naročil nanje. Istotako nima družba več v zalogi trtnih škroplilnic in žveplalnikov.

* **Zvepleno moko** ima družba še vedno v zalogi; cena ji je 16 K za 100 kg. V predzadnji številki je bila cena pomotoma na 18 K postavljena.

* **Oddaja kos.** Družba bo oddajala, kakor lansko leto, in ima še v zalogi za svoje ude posebno narejene kose iz najboljšega avstrijskega jekla. Na lani izražene želje se je družba ozirala glede oblike in je dala narediti bolj ravne kose.

Vse kose so že obrušene, da se hitreje sklepljejo. Koso more vsakdo izbrati ter tako, ki ima kako napako, ki jo je zakrivila tvornica, zamenjati, oziroma vrniti. — Vsaka kosa ima vtisnjeno družbeno ime. — Ker se zaradi visoke poštnine pošiljatev posameznih kos preveč podraži, zato priporočamo skupno naročanje potom podružnic, in sicer če le mogoče 20 kos skupaj. Podružnice, ki kose skupaj naroče, jih dobe voznine proste. Cena kosam je tale:

dolgost v pesteh:	6	6½	7	7½	8
" " cm:	60	65	70	75	80
cena:	92 h	94 h	96 h	98 h	1 K.

* **Prave bergamaške osle** za brušenje kos ima tudi letos družba v zalogi, in sicer dve vrsti. Te osle so glede kakovosti najboljše bergamaške osle in so 23 do 25 cm dolge ter debele in močne. Družba oddaja odbrane fine osle po 50 h in odbrane ter podolgem žilaste osle po 60 h komai. V zadnjem „Kmetovalcu“ objavljene cene so bile previsoko nastavljene in je stem popravljen dotični razglas. Prosimo kmalu naročil, in ker pošiljatev posameznih osel preveč stane, zato toplo priporočamo skupno naročanje.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Št. Vidu pri Zatičini, ki bo v Št. Vidu pri Zatičini 7. junija t. l. ob 3 popoldne v podkaplaniji.

S P O R E D :

1. Načelnikov nagovor.
2. Tajnikovo poročilo.
3. Pregled računa.
4. Razno.

V Št. Vidu pri Zatičini, dne 27. maja 1903.

J. Vidergar, načelnik.

St. 8938.

R a z g l a s

o državnih konjerejskih darilih za kobile in žrebice, ki se bodo l. 1903 delila na Kranjskem.

Na Kranjskem se bodo l. 1903. delila državna darila za konjsko rejo:

- a) za kobile z žrebetom, ki še sesa ali je že odstavljeno;
- b) za mlade zaskočene kobile in
- c) za žrebice v naslednjih sedmih konkurenčnih postajah:
 - dne 8. avgusta 1903 ob 10 dopoldne v Postojini samo za konje žrebčarniškega plemena,
 - dne 11. avgusta 1903 ob 9 dopoldne v Škofljici samo za konje mrzlokrvnih plemen,
 - dne 12. avgusta 1903 ob 9 dopoldne v Kamniku samo za konje mrzlokrvnih plemen,
 - dne 13. avgusta 1903 ob 9 dopoldne v Kranju samo za konje mrzlokrvnih plemen,
 - dne 14. avgusta 1903 ob 10 dopoldne v Ribnici samo za konje žrebčarniškega plemena,
 - dne 17. avgusta 1903 ob 10 dopoldne v Trebnjem samo za konje žrebčarniškega plemena,
 - dne 20. avgusta 1903 ob 9 dopoldne v Šent Jerneju samo za konje žrebčarniškega plemena,
 - dne 2. septembra 1903 ob 9 dopoldne v Lescah samo za konje mrzlokrvnih plemen.

Za delitev daril veljajo naslednje odredbe, ki so se ukrenile po dotičnih ukazilih c. kr. kmetijskega ministristva z ozirom na razmere te dežele:

Določila o darilih:

1. Kot darila se bodo dajale srebrne krone, srebrne svetinje in priznanski diplom; priznanski diplom prejme praviloma samo

tisti konjerejec, ki se je odrekel državnemu novčnemu darilu, priznanemu njegovemu konju.

2. Državna darila razdeli v vsaki konkurenčni postaji posebna v ta namen sestavljena obdarjevanska komisija, ki je sestavljena iz treh udov, ki imajo vsi trje pravico glasovati, in to iz dveh poslancev konjerejskega odseka za Kranjsko in iz zastopnika c. kr. državne žrebčarne v Gradcu.

3. Konj, ki je bil že obdarjen v kakšni obdarjevanski postaji z državnim darilom, je tisto leto izključen od nadaljnje konkurence za državno darilo v kakšni drugi postaji.

4. Pri obdarjevanju v eni konkurenčni postaji ne sme v eniisti kategoriji konj, sposobnih za darilo, biti obdarjenih več nego samo eden konj enega posestnika z državnim novčnim darilom. Kadar pa eden posestnik razstavi v eniteristi kategoriji več konj nego dva, je šteti to za za zborna ali kolektivno razstavo ter jo obdariti samo z enim državnim novčnim darilom ali s častnim darilom.

5. Rod vsakega konja, ki se pogaja za državno darilo, mora biti dokazan, in sicer če izvira od državnega žrebca ali od dopuščene zasebnega žrebca ali od svojega žrebca konjskega posestnika, v prvih dveh slučajih mora imeti s seboj predpisani spuščajni list.

6. Vsakemu konjskemu posestniku je dano na prosto voljo izvoliti si tisto konkurenčno postajo, v kateri se more njegov konj gledé na svoje pleme (žrebčarniško pleme, mrzlokrvna plemena) poganjati za darilo.

7. Kadar so konji, ki se poganjajo za darilo, enake kakovosti, imajo oni prednost, ki so vpisani v uradno pisani kobilji vpisnik. Konji v posesti konjskih kupčevalcev, ki niso obenem konjerejci, kakor tudi inozemski konji se v obče ne smejo poganjati za državna darila.

8. Za darila se smejo poganjati:

a) Kobile z žrebeti, in to:

žrebčarniškega plemena v starosti 5 do všteti 12 let, če so zdrave, krepke in dobro oskrhovane in imajo svojstvo dobre plemenske kobile ter imajo s seboj svoje lepo žrebe pri sescu ali že odstavljeno, ki izvira od državnega ali dopuščene zasebnega žrebca ali od svojega žrebca dotičnega kobiljega posestnika;

mrzlokrvnih plemen v starosti 4 do všteti 10 let pod zgoraj navedenimi pogoji;

Kobila z žrebetom, ki je bila že v prejšnjih letih enkrat ali večkrat obdarovana z državnimi darili v zgoraj navedeni starostni meji ni izključena, da bi se ne smela poganjati za daljnja darila.

b) Zaskočene kobile in to:

žrebčarniškega plemena v starosti 4 in 5 let, če je dokazano, da so bile v obdarovanskem letu zaskočene; mrzlokrvnih plemen v starosti 3 in 4 let, če je dokazano, da so bile v obdarovanskem letu zaskočene.

Dokazati je, da so bile te kobile po državnem ali dopuščenem zasebnem žrebcu ali po svojem žrebcu dotičnega kobiljega posestnika zaskočene.

Zaskočene kobile, ki so bile kot štiriletne, oziroma kot triletne obdarovane, smejo v naslednjih letih tudi kot petletne, oziroma kot štiriletne obdarovane biti.

c) Žrebice, in to:

žrebčarniškega plemena, enoletne, dveletne in triletne;

mrzlokrvnih plemen, enoletne in dveletne, če so bile od posestnika dobro izrejene, je misliti, da se bodo uspešno razvijale in lepo vzrasle, tako da obetajo v prihodnje postati dobre plemenske kobile.

Kadar se več žrebec poganja za darilo in se jih zdi več darila vrednih, se je ozirati v prvi vrsti na one, katerih posestniki morejo s pismenim potrdilom župana in dveh prič ali drugače verjetno dokazati, da imajo take prostore, ki so potrebni za umno rejo žrebet, da se morejo pozimi in poleti na prostem gibati in bivati.

Žrebice, ki so bile kot enoletne, oziroma dveletne obdarjene, se smejo tudi v naslednjih letih kot dveletne, oziroma triletne obdariti.

9. Vsak konjski lastnik, ki prejme za plemenskega konja darilo, mora podpisati reverz, s katerim se zaveže, da tega konja po izvršeni delitvi daril obdrži še eno leto ter ga prihodnje leto ob delitvi državnih daril pripelje pred obdarjevansko komisijo, če je konj do takrat še živ, in da, ako ne izpolni katerega zgoraj navedenih obetov, brez ugovora povrne prejeto novčeno darilo c. kr. državni žrebčarni v Gradcu.

Pri obdarovanih kobilah z žrebetom se posestnik zaveže, da obdarovane kobile eno leto ne bo prodal; ta zavezanost pa se ne razteza tudi na žrebe obdarovane kobile, ker se ne obdari žrebe, ampak samo kobila.

Kadar bi bilo zaradi znatne oddaljenosti ali iz drugih tehtnih vzrokov združeno s posebnimi težavami pripeljati obdarjenega konja, mora posestnik poslati dotični obdarjevanski komisiji od občinskega predstojnika izdano izpričevalo, da je konj še v njegovi posesti.

Prepuščeno je obdarjevanski komisiji presoditi, če omenjeno izpričevalo zadostuje.

10. Razdelile se bodo: (Glej tabelo spodaj.)

11. Konji morajo imeti s seboj predpisane živinske potne liste.

12. Zoper izrek obdarjevanske komisije ni nobenega priziva.

13. Posestniki triletnih za pleme sposobnih žrebecv se vabijo, naj jih ob priliki obdarjanja pripeljejo pred komisijo v ta namen, da se zapišejo, ker bi se utegnili pozneje kupiti kot plemenski žrebci.

Od c. kr. deželne vlade za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 2. maja 1903.

C. kr. deželni predsednik:

Viktor baron Hein s. r.

Listnica uredništva.

J. L. v Š. Gostilničar sme prodajati kruh, ki ga kupi pri peku. — Žrebata se ne smejo pasti, da bi delala škodo po tujih tleh.

I. P. v L. Pravica, voziti po kakem potu, velja za vsak čas, bodisi ob slabem ali pa lepem vremenu.

M. V. v K. Tudi za Vas velja odgovor na 101. vprašanje v tem listu.

V konkurenčni postaji	Za kobile z žrebetom							Za mlade kobile							Za žrebice							Skupaj						
	darilo	krone	darilo	krone	darilo	krone	darilo	krone	darilo	krone	darilo	krone	darilo	krone	darilo	krone	darilo	krone	darilo	krone	darilo	krone	darilo	krone	svetlnje			
Postojna	1	70	2	40	2	30	3	20	3	1	50	1	30	—	—	—	—	2	1	30	3	20	—	—	3	14	440	8
Škofljica	1	70	1	40	2	30	3	20	3	1	50	—	—	1	30	—	—	2	1	30	3	20	—	—	3	13	400	8
Kamnik	1	70	1	40	1	30	1	20	2	1	50	1	30	—	—	—	—	2	3	20	—	—	—	—	2	9	300	6
Kranj	1	70	2	40	2	30	2	20	3	1	50	—	—	1	30	—	—	2	3	20	—	—	—	—	3	12	390	8
Ribnica	1	70	1	40	1	30	2	20	2	1	50	1	30	—	—	—	—	2	2	20	—	—	—	—	2	9	300	6
Trebnje	1	70	1	40	2	30	2	20	2	1	50	1	30	—	—	—	—	2	4	20	—	—	—	—	2	12	370	6
Št. Jernej	1	70	2	40	3	30	6	20	4	1	50	1	40	1	30	1	20	4	1	40	1	30	8	20	4	26	730	12
Lesce	1	70	2	40	2	30	3	20	4	1	50	—	—	1	30	1	20	4	1	30	2	20	1	15	4	15	455	12

Skupaj 3385 kron in 66 srebrnih svetlnje.